

Veilig achter duin en dijk
Hoogwaterbeschermingsprogramma

Veiligheid van bewoners voorop

Bescherming tegen overstromingen is voor Nederland van levensbelang. Een groot deel van de inwoners woont beneden zeeniveau. Miljoenen Nederlanders zijn – ook al beseffen de meesten zich dat nauwelijks – afhankelijk van de kwaliteit van onze waterkeringen. Veiligheid is ook in financiële zin essentieel: belangrijke economische centra liggen achter duinen en dijken. Daarom is er alles aan gelegen te voorkomen dat overstromingen plaatsvinden.

Daar komt nog bij dat het klimaat verandert. Dat leidt tot stijging van de zeespiegel. En periodiek tot hoge waterstanden in de grote rivieren. De kwaliteit van de waterkeringen mag niet ter discussie staan. Daarom zijn strenge normen gesteld, én wordt regelmatig gecontroleerd of dijken en zeekeringen nog aan de normen voldoen. Maatregelen om zwakke plekken aan te pakken staan in het zogeheten Hoogwaterbeschermingsprogramma. In deze brochure leest u meer over dit programma.

Duinen, dijken, dammen en kunstwerken

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma heeft betrekking op de primaire waterkeringen. Deze keringen beschermen ons land tegen overstromingen vanuit de Noordzee, het IJsselmeer, de Waddenzee, de Zeeuwse wateren en de grote rivieren. We hebben het dan vooral over duinen, dijken en dammen. De Afsluitdijk is zo'n primaire waterkering. En ook de Hondsbossche Zeewering, de IJsseldijk bij Doesburg en de Lekdijk bij Krimpen aan de Lek.

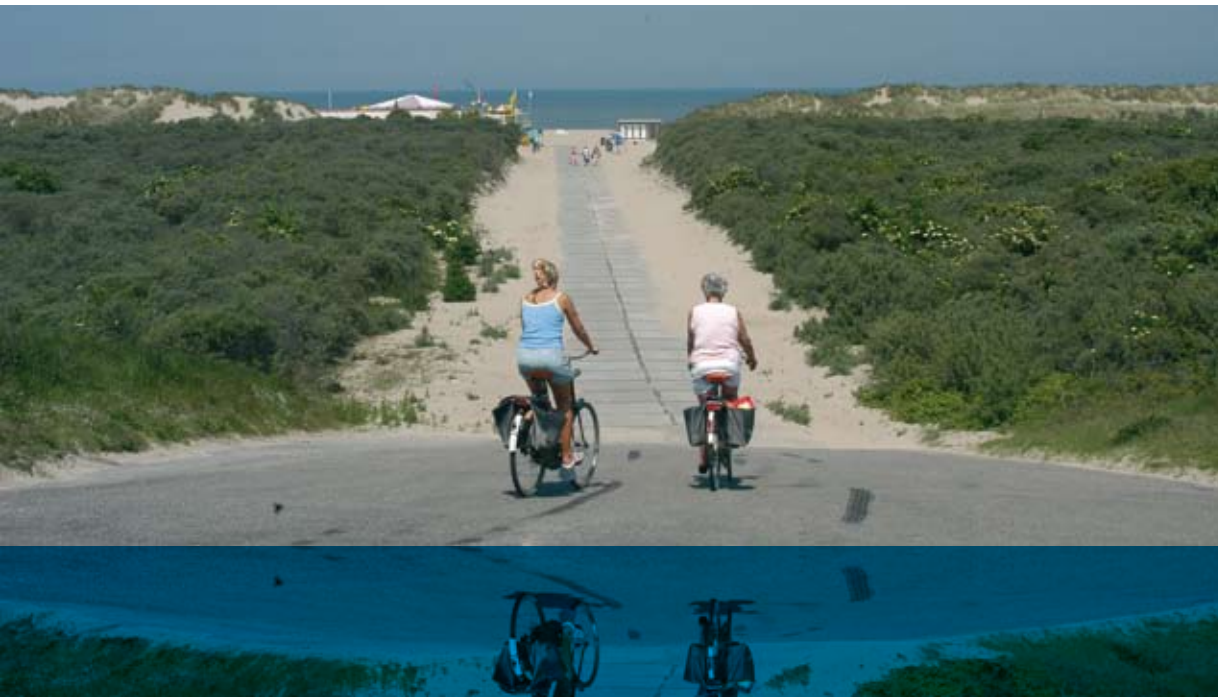
De primaire waterkeringen langs de grote rivieren, Waddenkust, Zeeuwse wateren en IJsselmeer bestaan veelal uit dijken. Langs de Noordzeekust gaat het vooral om duinen. Daarnaast omvat het stelsel van primaire waterkeringen een aantal

dammen en bijzondere constructies, zoals de stormvloedkeringen in de Oosterschelde en de Nieuwe Waterweg. Ook kunstwerken zoals sluizen en inlaatwerken vervullen vaak een waterkerende functie.

Al deze waterkeringen moeten aan strenge veiligheidsnormen voldoen. Die normen staan in de Wet op de waterkering (en naar verwachting vanaf 2009 in de Waterwet). De economische waarde van het achterliggende gebied is bepalend voor de norm. Zo mag het gebied langs de Maas hooguit met een kans van 1/250ste onder water lopen. Voor centraal Holland ligt deze norm op 1/10.000. Deze normen behoren tot de strengste van de wereld.

Hoogwaterbeschermingsprogramma

Maatregelen aan de primaire waterkeringen

Normen stellen én toetsen

Wie normen stelt, moet ook toetsen. Sinds 1996 kennen we in ons land een vijfjaarlijkse toetsing op de kwaliteit van de primaire waterkeringen. Deze wettelijk vastgelegde toetsing beoordeelt of duinen, dijken, dammen en kunstwerken voldoen aan de normen. Zo weten we tijdig waar de zwakke plekken zitten en kunnen vervolgens maatregelen worden getroffen. In 2001 zijn de resultaten van de eerste toetsing bekend geworden, in 2006 die van de tweede toetsing. De resultaten van de derde toetsing staan voor 2011 op het programma.

Verreweg de meeste verbeteringsprojecten die uit de eerste toetsing voortkwamen, zijn inmiddels afgerond of volop in uitvoering. Uit de tweede toetsing bleek dat 44 procent van de primaire waterkeringen aan de gestelde normen voldoet en 24 procent niet. Voor 32 procent van de keringen is nog onvoldoende informatie beschikbaar om een volledig oordeel te vellen. In de derde toetsronde wordt vooral naar deze laatste keringen gekeken, om ook hiervan te beoordelen of ze aan de wettelijke norm voldoen.

Rijkswaterstaat

Een goed ontwerp is robuust

Bij het maken van plannen om een primaire waterkering te verbeteren, maken de beheerders gebruik van leidraden en technische rapporten van het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Op grond hiervan wordt een ontwerp gemaakt voor de verbetering van de kering.

Bij het ontwerpen wordt uitgegaan van een levensduur van vijftig jaar voor dijken en dammen en honderd jaar voor kunstwerken.

Een goed ontwerp is robuust. Er wordt niet alleen rekening gehouden met het veiligheidsaspect, maar ook met eventuele uitbreidingsmogelijkheden, de ruimtelijke kwaliteit en de verwachte veranderingen in de planperiode (klimaat!).

Verbetermaatregelen waar nodig

In het Hoogwaterbeschermingsprogramma staan de plekken die bij de wettelijke toetsing als onvoldoende uit de bus zijn gekomen en niet al binnen andere programma's worden opgepakt.

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma is een omvangrijk programma, samengesteld op basis van de resultaten van de eerste en tweede toetsing. Ook staan hierin de zogeheten zwakke schakels langs de kust, de tien locaties langs de Noordzee die moeten worden versterkt volgens de jongste inzichten op het gebied van de kracht van de golven. De maatregelen van de waterschappen die in het Hoogwaterbeschermingsprogramma staan, komen in aanmerking voor volledige subsidie van het Rijk.

Het gaat vanzelfsprekend steeds om maatregelen die ertoe leiden dat de primaire waterkeringen ter plekke weer voldoen aan de veiligheidsnorm. Het gaat dan om

een fysieke versterking van de waterkering, bijvoorbeeld een verhoging of verbreding van de kering.

Tijdens de samenstelling van het programma zijn alle projecten bekeken op hun prioriteit. In de planning komen de maatregelen met de hoogste prioriteit in principe als eerste aan bod. Het programma wordt elk jaar geactualiseerd.

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma is een omvangrijk programma met ongeveer honderd maatregelen. De totale kosten bedragen circa 2,7 miljard euro. Het Rijk heeft de laatste jaren veel extra geld beschikbaar gesteld voor de uitvoering van maatregelen om Nederland te beschermen tegen overstromingen. Er zijn voldoende middelen gereserveerd om het volledige programma uit te voeren. Doel is om in 2015 klaar te zijn.

Lange lijst met projecten

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma omvat bijna honderd concrete projecten. De meeste komen voort uit de tweede toetsing van de primaire waterkeringen die in 2006 is afgerond. Het gaat om veiligheidsmaatregelen aan dijken, duinen, dammen en kunstwerken. De projecten bevinden zich in verschillende fasen. Sommige worden op dit moment uitgevoerd of bevinden zich in de startfase. Voor de andere wordt een planstudie voorbereid.

Daarnaast staan nog negen projecten uit de eerste toetsing op het programma. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om verbeteringen aan de havendijk bij Den Helder en de Waalkade in Nijmegen. Het zijn complexe projecten; planvorming, inspraak en grondaankoop nemen veel tijd in beslag.

Ook staan de zogeheten zwakke schakels langs de kust op de lijst, bijvoorbeeld bij Noordwijk en Westkapelle. En de hele Afsluitdijk staat op het programma.

Programmabureau coördineert

De beheerders van de primaire keringen – meestal waterschappen, soms Rijkswaterstaat – zijn verantwoordelijk voor de staat van de waterkeringen. Zij maken de plannen en voeren de verbeteringsmaatregelen uit. Omdat het programma complex en omvangrijk is, is een speciaal Programmabureau opgericht. Dit bureau is onderdeel van de Waterdienst van Rijkswaterstaat. Het Programmabureau houdt toezicht op de voortgang van het programma en ondersteunt waterschappen en Rijkswaterstaat bij de opstelling van hun plannen. Het gaat daarbij vooral om het beheersen van risico's in kwaliteit, tijd en geld. Het Programmabureau verzorgt vanaf 2008 de subsidieverstrekking aan de waterschappen voor de kosten van de verbeteringsmaatregelen.

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Lekdijk bij Schoonhoven stabiel gemaakt

De lekdijk slingert van Schoonhoven via het dorp Ammerstol naar Bergambacht. Veel fietsers genieten van het uitzicht. Achter de dijk liggen de weilanden van de Krimpenerwaard. Aan de andere kant van de Lek, in zuidelijke richting, ligt de Alblasserwaard. Een lieflijk uitzicht op koeien en wolkenpartijen, maar de werkelijkheid is dat deze dijk niet stevig genoeg is.

Het dijktraject Schoonhoven-Bergambacht moet in het kader van de Wet op de waterkering worden versterkt. Over een lengte van 5,3 kilometer heeft de dijk een onvoldoende gekregen tijdens de veiligheidstoetsing. Het dijkvak is dan ook opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

De verantwoordelijke beheerder, Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, is nu hard bezig om een verbeteringsplan te maken. Dat kost veel tijd. In 2003 is het waterschap begonnen met de eerste voorbereidingen. De planning is dat de uitvoering eind 2009 begint en in 2015 is afgerond.

Na de dijkversterking moet de dijk voldoen aan de normen uit de Wet op de waterkering. Er is een aantal alternatieven waarmee dit kan worden bereikt. Elk alternatief heeft echter voor- en nadelen. Dit kan zijn op technisch of financieel gebied, maar ook qua uitwerking op de bewoners, de natuur en de infrastructuur.

Niet één alternatief blijkt geschikt te zijn voor het hele tracé. Per vak wordt daarom gezocht naar het beste alternatief. Het waterschap wil een zorgvuldige keuze maken en heeft adviesbureaus ingeschakeld die de verschillende aspecten van de alternatieven onderzoeken.

Duidelijk is dat de kruinhoogte van de dijk in een deel van het dijktracé te laag is. Bovendien is zowel de binnenwaartse als buitenwaartse stabiliteit van de dijk over een aanzienlijke lengte onder de maat.

Door de aanwezigheid van bebouwing zijn de benodigde versterkingen lastig uit te voeren. Dit vraagt om veel overleg met bewoners. Daar komt nog bij dat de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het betreffende gebied hoog zijn. Daar wordt in het verbeteringsplan rekening mee gehouden.

Meer informatie: www.schielandendekrimpenerwaard.nl

Rijk financiert

De maatregelen uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma komen in aanmerking voor volledige financiering door het Rijk. Jaarlijks geeft het ministerie van Verkeer en Waterstaat aan welke maatregelen in dat jaar voor subsidie in aanmerking komen. Deze planning wordt in overleg met de uitvoerende waterschappen opgesteld. Het Programmabureau als onderdeel van de Waterdienst verzorgt vanaf 2008 de subsidieverstrekking aan de waterschappen.

Over de werkwijze bij subsidieverlening voor projecten die op het Hoogwaterbeschermingsprogramma staan, zijn afspraken gemaakt tussen het ministerie van Verkeer en Waterstaat, de Unie van Waterschappen en het Interprovinciaal Overleg. Deze afspraken zijn van belang voor een goede samenwerking tussen de beheerders, de betrokken provincies als bevoegd gezag en het Programmabureau. Deze samenwerking tussen de betrokken instanties staat in het Hoogwaterbeschermingsprogramma voorop en is nodig om het hele programma binnen het beschikbare budget én in de beschikbare tijd uit te voeren.

Waterschap Hollandse Delta

Zeedijk bij Ouddorp wordt hoger én breder

De zeedijk Het Flauwe Werk bij Ouddorp wordt drie meter hoger en dertig meter breder. Deze versteviging zorgt ervoor dat het overstromingsgevaar voor de bewoners van het Zuid-Hollandse eiland Goeree-Overflakkee zeker voor vijftig jaar voldoet aan de wettelijke norm.

De aanpak van Het Flauwe Werk staat hoog op de prioriteitenlijst. Deze dijk is een van de zogeheten zwakke schakels langs de Nederlandse kust en is daarom opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het versterkingsplan is opgesteld door de verantwoordelijke beheerder, het waterschap Hollandse Delta, en goedgekeurd door de provincie Zuid-Holland. De uitvoering van het project is in september 2007 van start gegaan en zal begin 2009 worden afgerond. Staatssecretaris Tineke Huizinga van Verkeer en Waterstaat gaf persoonlijk het startsein. De klus gaat ongeveer twintig miljoen euro kosten.

In 2004 is ter plekke nog een flinke hoeveelheid zand op het strand aangebracht. Nieuwe inzichten wijzen erop dat op lange termijn de zeespiegel stijgt en de kracht van de golven toeneemt. Over een lengte van anderhalve kilometer zijn daarom extra maatregelen nodig.

De kruin van de dijk komt drie meter hoger te liggen. Ook wordt de dijk aan de landzijde flink verbreed. Door deze maatregelen verdwijnen recreatievoorzieningen. Een natuurterrein komt onder de verbrede dijk terecht. Dat wordt allemaal gecompenseerd.

Bovenop de dijk komen uitzichtpunten die ook voor mindervaliden en kinderwagens bereikbaar zijn. De huidige trappen worden vervangen door glooiende opgangen. De dijk krijgt een afdeklaag van zand. Daar voelen hagedissen zich thuis. Achter de dijk komt een natte natuurzone. Deze nieuwe omgeving is straks de biotoop van de rugstreeppad en meerkikker.

Meer informatie: www.waterschaphollandsedelta.nl

Meerdere programma's

Nederland kent verschillende programma's om het land te beschermen tegen overstromingen. Maatregelen in het rivierengebied worden aangepakt via het project Ruimte voor de Rivier. Verder kennen we nog het project Zeeweringen Zeeland (noodzakelijke maatregelen in de Hollandse en Zeeuwse delta) en het project Maaswerken (maatregelen langs de Maas).

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma richt zich op de waterkeringen die als onvoldoende uit de bus komen bij de wettelijke toetsing, maar niet zijn opgenomen in andere programma's. Ook de zwakke schakels langs de kust worden via het Hoogwaterbeschermingsprogramma aangepakt.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van het Programmabureau HWBP, onderdeel van Rijkswaterstaat. Dit bureau verzorgt de subsidieverlening, faciliteert en coördineert de uitvoering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.

Meer informatie:

Rijkswaterstaat – Waterdienst
Programmabureau HWBP
Zuiderwagenplein 2
8224 AD Lelystad
0320 – 29 84 11

Tekst:

Communicatiebureau "Citaat"

Fotografie:

Provincie Zuid-Holland, tenzij anders vermeld

Vormgeving:

Henk-Jan Panneman

Productie:

Communicatiebureau "Citaat"

Drukwerk: Drukmotief bv

november 2007

